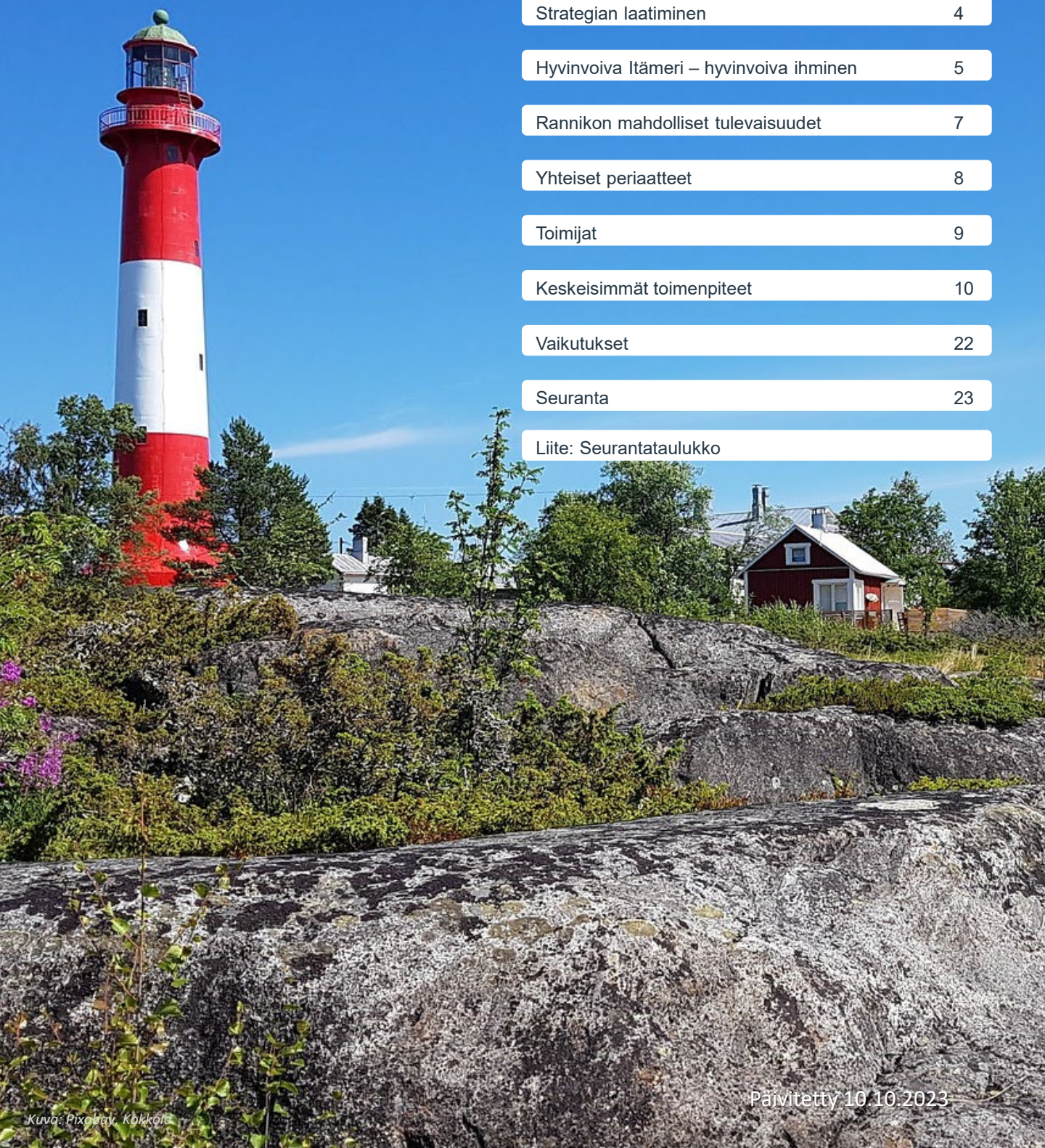

Alkusanat	2
Tavoite ja sisältö	3
Strategian laatiminen	4
Hyvinvoiva Itämeri – hyvinvoiva ihminen	5
Rannikon mahdolliset tulevaisuudet	7
Yhteiset periaatteet	8
Toimijat	9
Keskeisimmät toimenpiteet	10
Vaikutukset	22
Seuranta	23
Liite: Seurantataulukko	

Suomen rannikkostrategia on laadittu tarkentamaan Suomen merialuesuunnitelman 2030 visiota ja toimenpiteitä rannikolle. Työssä on sidosryhmien kanssa pyritty löytämään strategisten tavoitteiden sijaan yhteisiä periaatteita ja toimintamalleja toimia saman suuntaisesti siten, että rannikon käyttö olisi kestäväällä pohjalla ja luonnon uusiutumiskyky säilyy. Ihmisen toimet, toimeentulo ja luonnon ekosysteemit nähdään toisistaan riippuvaisena systeeminä, jonka kestävyyttä voidaan lisätä eri toimijoiden yhteistyöllä ja näiden yhteistyömahdollisuuksien tunnistamisella.

Sidosryhmien kesken strategiaan valittiin kymmenen toimenpidekokonaisuutta, jotka esitetään toimenpidekortteina. Kunkin toimenpiteen osalta esitetään arvio siitä, miten se nähtiin toteuttavan strategian yhteisiä periaatteita ja myös laajemmin YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 tavoitteita.

Rannikkostrategia on ajankohtainen. Suuret ekologiset uhat, kuten etenevä ilmastomuutos ja luontokato sekä ympäristön pilaantuminen ja rehevöityminen koettelevat erityisesti luonnonoloiltaan monimuotoista ja ihmisen toimille tärkeää rannikkoa.

EU:n Ympäristöpääosasto antoi jo 2002 suosituksen jäsenmaille laatia rannikkoalueiden kestävästä käytöstä ja hoidon strategia. Suomen 'Kestävästi rannikolla'–rannikkostrategia valmistui 2006 ja sen valmistuminen raportoitiin EU:n komissiolle. Tämän uuden strategian osalta ei ole raportointivelvoitetta.

EU:n Meripääosaston Merialuesuunnitteludirektiiviin 2014 sisällytettiin maan ja meren vuorovaikutuksen tarkastelu, mikä vastaa pitkälti rannikkostrategiasuosituksen tavoitteita. Suomen merialuesuunnitelmaa 2030 laadittaessa maan ja meren vuorovaikutusta tarkasteltiin paljonkin, ja tämän myötä uuden rannikkostrategian laatiminen nähtiin ajankohtaiseksi.

Ympäristöministeriö kiittää lämpimästi sidosryhmiä ja ohjausryhmää erittäin aktiivisesta osallistumisesta Rannikkostrategian laadintaan. Toivomme, että hyvä yhteistyö jatkuu edelleen.

Helsingissä helmikuussa 2024

Juhani Damski
Kansliapäällikkö
Ympäristöministeriö

TAVOITE JA SISÄLTÖ

Rannikkostrategian tavoite ja rooli

Rannikkostrategia ohjaa ja viitoittaa rannikolla tapahtuvia toimia, kehittämistä ja suunnittelua. Tavoitteena on edistää rannikon kestävästä käytöstä vastaten luontokadon, ilmastomuutoksen ja saastumisen uhkiin sekä edistää meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.

Strategiassa keskitytään yhteisen toimintamallin näkökulmaan: tunnistetaan keskeiset sidosryhmät ja vuorovaikutuspisteet, yhdessä tekemisen ja tiedonjakamisen paikat sekä ohjaukeinoja. Näiden yhteisten toimenpiteiden sisältöjä ja vastuita konkretisoidaan toimenpidekorteilla.

Taustalla on systeemiajattelu, jossa rannikko nähdään ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntyvänä systeeminä. Kokonaisuuden sosiaalisia tekijöitä ei voida ymmärtää ja ohjata huomioimatta ekologisia tekijöitä ja päinvastoin. Rannikkostrategiatyön rooli on ohjata systeemiä, ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta, tiettyyn suuntaan pikemminkin kuin määrittää staattista tavoitetilaa.

Rannikkostrategia tarkoittaa Suomen merialuesuunnitelman 2030 visiota ja toimenpiteitä rannikolle. YK:n ja EU:n kestävästä kehityksestä tavoitteet ja biodiversiteetti-strategiat sekä Itämeristrategia, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja muun muassa Suomen energia- ja ilmastostrategia ohjaavat rannikkostrategiaa ja rannikkostrategian toimintamallia.

Rannikkostrategia tähtää vuoteen 2050. Toimintamalliin liittyvät toimenpiteet ulottuvat vuoteen 2030. Rannikkostrategia on tarkoitettu sidosryhmien käyttöön ja avuksi yhteistyöhön toistensa kanssa.

Strategian sisältö

Yhteisen toimintamallin viitekehystä tuodaan esiin Merialuesuunnitelman vision ”Hyvinvoiva Itämeri – Hyvinvoiva ihminen” kautta sekä kuvaamalla maan ja meren sekä ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta ja systeemiajattelua.

”Rannikon mahdolliset tulevaisuudet” -kappaleessa tuodaan esiin merialuesuunnittelussa laadittujen skenaarioiden mahdollisia vaikutuksia, jotka on huomioitava rannikon kestävyden lisäämisessä ja yhteisten toimenpiteiden suunnittelussa.

Tämän jälkeen strategiassa kuvataan rannikon kestävästä käytöstä yhteiset periaatteet, jotka ohjaavat kehittämistä ja toimenpiteitä rannikon käytön kestävyden lisäämiseksi.

Toimijat -kappaleessa yhteistyötä edistämään ja rannikon toimenpiteiden yhteissuunnittelua ja -kehittämistä helpottamaan on tuotu esiin myös rannikon alueen keskeinen toimijaverkosto sekä niiden kytkökset toisiinsa.

Rannikkostrategian ydin on laaja-alaisissa toimenpiteissä kuvaavissa toimenpidekorteissa. Jokainen toimenpidekokonaisuus on kuvattu omalla sivullaan.

Strategian lopussa on lisäksi kestävyyslähtöinen vaikutusten arviointi sekä kuvaus seurannan, päivittämisen toteuttamismallista.

Kuva: Rannikkostrategian suhde muihin keskeisiin strategioihin ja suunnitelmiin.

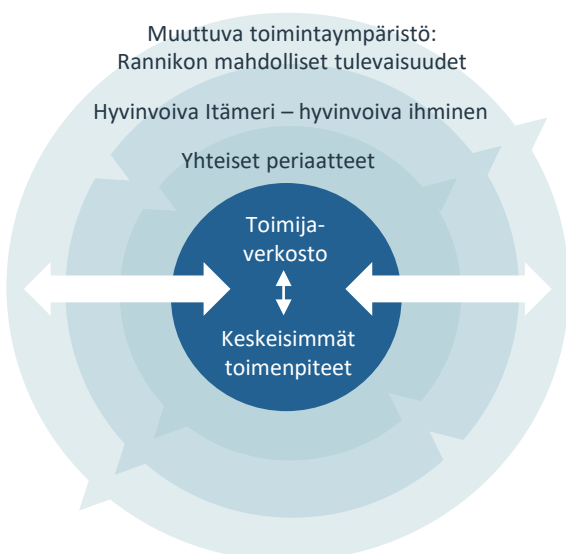
Prosessin kuvaus

Rannikkostrategia muodostettiin laajan sidosryhmäyhteistyön kautta. Merialuesuunnitelman toimialakohtaiset visiot ja tiekartat sekä maan ja meren vuorovaikutustarkastelut olivat erittäin keskeinen lähtökohta rannikkostrategiatyössä. Strategiaprosessi sisälsi asiantuntijakyselyn (65 vastausta), skenaariotyöskentelyä, kaksi asiantuntijatyöpajaa (noin 50 asiantuntijaa kummasakin), neljä asiantuntijoiden ryhmähaastattelua sekä aktiivista ohjausryhmä- ja työryhmätyöskentelyä. Yhteiset kehittämisen periaatteet sekä keskeisimmät toimenpiteet ovat sidosryhmien työn tulos.

Rannikon muuttuvaa toimintaympäristöä analysoidiin hyödyntämällä merialuesuunnittelussa laadittuja tulevaisuusskenaarioita, etsimällä merkkejä niiden toteutumisesta ja analysoimalla niiden vaikutuksia rannikkoon. Vaikutusten perusteella hahmoteltiin yhteiskehittämällä tärkeimpiä kaikkia toimialoja koskevia toimenpiteitä skenaarioiden aiheuttamien riskien ehkäisemiseksi ja mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Yhteiset periaatteet luotiin ensimmäisen asiantuntijatyöpajatulosten sekä ryhmähaastattelujen kautta. Keskeisimmät toimenpiteet luotiin asiantuntijakyselyn, asiantuntijahaastattelujen, työpajan kautta sekä ohjausryhmätyöskentelyllä. Lisäksi toimenpiteiden kartoittamisessa on huomioitu merialuesuunnitelman tiekarttojen toimialakohtaiset toimenpiteet sekä aikaisemman rannikkostrategian (2006) keskeiset toimenpiteet.

Kuva: Rannikkostrategian sisällön tiivistys toimintamalliin. Toimintamallin keskiössä ovat toimijat ja keskeisimmät toimenpiteet. Yhteinen visio ja tekemisen periaatteet luovat toiminnalle viitekehyksen. Uloimmalla kehällä on muuttuva toimintaympäristö, johon tekemistä tulee heijastaa.

Toimenpide-ehtotuksia kertyi yhteensä 191 kappaletta. Toimenpiteiden priorisoimiseksi niiden merkittävyyttä arvioitiin rannikkostrategian näkökulmasta, arvioiden sen merkittävyyttä kansallisella tasolla, huomioiden erityisesti rannikkostrategian mittakaavataso sekä toimenpiteen edistämisen realistisuus.

Toimenpiteiden merkitsevyysarvioinnin pohjalta tunnistettiin keskeisimmät toimenpidekokonaisuudet, jotka sisältävät toimialakohtaisesti tunnistettuja osatoimenpiteitä. Näistä keskeisimmistä toimenpiteistä on laadittu toimenpidekortit. Asiantuntijahaastatteluilla kartoitettiin myös elinkeinoelämän sekä kuntien ja tieteentekijöiden näkökulmia sekä alueellisten viranomaisten näkökulmia. Rannikkostrategialuonnokseen annettiin 65 lausuntoa, joissa esitettyjä näkökohtia otettiin huomioon strategian viimeistelystä.

Rannikkostrategia on laadittu ympäristöministeriön toimeksiannosta vuosina 2022-2023. Strategiatyön ohjaamisesta ja sen laatimisesta vastasi laaja-alainen ohjausryhmä konsulttinaan WSP Finland Oy ja Capful Oy, joka vastasi työn skenaario-osuudesta.

Ohjausryhmän jäsenet:

Olli Rönkä ja Paula Qvick, Lapin liitto

Rauno Malinen ja Mari Kuukasjärvi, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Reijo Kiviniemi, Keski-Pohjanmaan liitto

Ann Holm ja Christine Bonn, Pohjanmaan liitto

Anne Savola ja Anne Nummela, Satakuntaliitto

Timo Juvonen, Heikki Saarento ja Roosa Mikkola, Varsinais-Suomen liitto

Kaarina Rautio ja Suvi Silvennoinen, Uudenmaan liitto

Lotta Vuorinen ja Frank Hering, Kymenlaakson liitto

Mari Pohja-Mykrä, Merialuesuunnittelun koordinaatio
Tiina Tihlman (pj.) ja Maaret Stenström, ympäristöministeriö

Susanna Harvio, Tiina Falck ja Riikka Söyrinki, WSP Finland Oy

Elisa Lähde, Aalto yliopisto

Kimmo Kivinen, Capful Oy

Paul Hermansson, Capful Oy

HYVINVOIVA ITÄMERI – HYVINVOIVA IHMINEN

Rannikkostrategian taustalla on hyödynnetty Suomen Merialuesuunnitelmaa 2030 sekä erityisesti sen visiotyötä. Tätä kestävästi käytön visiota ja siihen liittyviä aluekohtaisia tavoitteita ja toimialakohtaisia tiekarttoja laadittiin syksyn 2019 ja alkuvuoden 2020 aikana laajassa Merialuesuunnittelun sidosryhmätyöskentelyssä. Työn tuloksena syntynyt visiota "Hyvinvoiva Itämeri - Hyvinvoiva Ihminen" ([linkki](#)) on tässä strategiatyössä pyritty kohdentamaan ja konkretisoimaan rannikkoalueelle.

Kuva: Suomen merialueiden visio 2050.

Rannikon määritelmä vaihtelee tarkasteltavasta asiasta riippuen ja täsmällistä maantieteellistä rajausta rannikolle on haastava tehdä. Sen sijaan rannikko voidaan määrittellä maan ja meren vuorovaikutus-alueeksi. Maan ja meren vuorovaikutus käsittää monenlaista ihmistoimintaa ja myös muita prosesseja kuten valuma-alueen ravinnekuorman ja rehevöitymisen tarkastelua, kaapeleiden johtamista tai energian siirtoa kansalliseen energiaverkkoon, meri- ja maaliikenteen, satamien sekä kaupunkien ja rannikkoalueen virkistyskäytön yhteyksiä, vaelluskalojen kutupaikat Itämereen laskeviin jokiin sekä lintujen muuton ja mantereelta merelle suuntautuvat ruokailu- ja yöpymisennot.

Itämerellä maan ja meren vuorovaikutukseen vaikuttavat myös merkittävästi sen ominaispiirteet eli merialueen mataluus, pieni vesitilavuus sekä hidas veden vaihtuvuus. Näiden tekijöiden johdosta Itämeri on ekologisesti herkkä ja tällä hetkellä yksi maailman saastuneimmista meristä. Viime vuosina kuormitus on vähentynyt, mutta meren tila ei ole toistaiseksi parantunut.

Ominaispiirteidensä vuoksi tilavuudeltaan pieni Itämeri ja sen rannikkoalue ovat herkkiä myös ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Ilma ja vesi lämpiävät sekä kesällä että talvella ja jääpeite vähenee. Sademäärä ja jokivesien valunta Itämereen kasvaa ja tämän myötä ravinteiden määrä kasvaa.

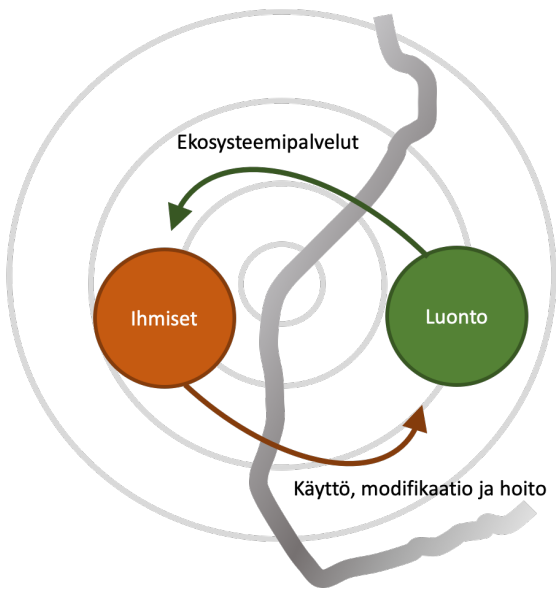
Lämmin vesi tuo myös tulokaslajeja. Nämä muutokset tulevat vaikuttamaan Itämeren ekosysteemeihin ja eliölajeihin, mutta myös esimerkiksi merenkulkuun, kalatalouteen ja muuhun ihmisen toimintaan meri- ja rannikkoalueella. Ilmastonmuutoksen hillintä, siihen sopeutuminen ja luontokadon torjunta vaativat kaikki riipeitä toimia.

Nykyään tunnistamme, että ympäristöongelmat ja sosiaalisen kestäväyyden haasteet liittyvät toisiinsa. Sosiaaliset ja ekologiset prosessit ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja niillä on yhtymäkohtia useassa eri mittakaavassa. Suomen rannikkoalueen kaltaisella alueella ihmisten ja luonnon välillä on keskinäisriippuvuus ja ne kehittyvät yhdessä useiden takaisinkytkentöjen ja palauteketjujen kautta. Itämeren ekologisen tilan parantaminen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen vaatii yksittäisten ympäristöongelmien ratkaisemisen sijasta koko yhteiskunnan läpileikkaavaa kestäväysmurrosta ja siirtymistä kiertotalouteen, mitä edesauttaa rannikkoalueen ohjaaminen systeemisenä kokonaisuutena.

Kuva: YK:n kestävä kehityksen ylätavoitteet ovat keskeinen tapa suunnata kestävyystoimia myös rannikkoalueella. Nämä tavoitteet ohjaavat myös rannikkostrategian laatimista sekä sen toteuttamista.

Rannikkoalueen sosioekologisen systeemin muodostavat luonto ja sen ekologiset rakenteet ja prosessit, sekä ihminen ja ihmistoimintaan liittyvät rakenteet ja prosessit. Luonnon ja ihmisten välillä tapahtuu jatkuvaa vuorovaikutusta. Ihmiset nauttivat erilaisia ekosysteemipalveluita eli luonnon tuottamia hyötyjä. Ekosysteemipalveluita ovat muun muassa kalansaaliit ja virkistys, mutta myös vaikeammin tunnistettavat ravinteiden kierrätys, veden puhdistus ja eroosion torjunta. Ekosysteemipalveluiden perustana on terve ja hyvinvoiva meri- ja rannikkoluonto.

Kuva: Rannikkoalueen kestävässä ohjauksessa vaaditaan kokonaisvaltaista systeemiajattelua. Ihmiset nauttivat erilaisia ekosysteemipalveluita eli luonnon tuottamia hyötyjä. Toisaalta he vaikuttavat rannikkoluontoon käytön ja hoidon toimilla paikallisesti, seudullisesti ja koko systeemin tasolla.

Ihminen vaikuttaa omien toimiensa, kuten rakentamisen, liikkumisen ja suojelutoimien kautta suoraan ja välillisesti meri- ja rannikkoluontoon. Tämä vaikutus heijastuu ekosysteemipalveluiden tarjontaan ja edelleen ihmis-toiminnan edellytyksiin ja reunaehtoihin. Rannikkoalue voidaan siis nähdä systeeminä, jossa sosiaalisia tekijöitä ei voida ymmärtää ja ohjata huomioimatta ekologisia tekijöitä ja päinvastoin.

Ihmissen ja luonnon vuorovaikutus tapahtuu systeemin sisällä useassa eri mittakaavassa. Itämereen vaikuttaa merkittävästi noin neljä kertaa sen pinta-alaa suuremmalta valuma-alueelta tuleva runsas typpi- ja fosforikuormitus, joka aiheuttaa rehevöitymistä.

Lisäksi sinällään pienimittakaavaiset toimet kuten ruoppaus ja rantarakentaminen luovat merkittävän kokonaisvaikutuksen, kun ne toistuvat useissa kohteissa pitkin rannikkoa.

Tavoiteltu kestävyysmurros vaatiikin asumisen, energiantuotannon, liikenteen ja ruokaketjun järjestelmien sovittamista ympäristön kantokyvyn rajoihin. Lähtökohta tälle on kantokyvyn rajojen määrittäminen ja sisäistäminen.

Systeemiajattelu tuo muutoksen siihen, miten suunnittelulla näemme voivamme vaikuttaa monimutkaisiin ja epälineaarisiin syy-yhteyksiin. Suunnittelun ja tässä tapauksessa strategiatyön rooli on ohjata systeemiä tiettyyn suuntaan pikemminkin kuin määrittää staattista tavoitetilaa.

Konkreettinen toimenpide on eri toimijoiden välisen yhteistyön mahdollistaminen. Se edesauttaa yhteisen ymmärryksen muodostumista rannikkoalueen kokonaisuudesta, sen tavoitetilasta ja kestävästä toiminnasta rajoista. Toimiva yhteistyö ja systeemiajattelu tarjoavat myös alustan jatkuvalla keskinäisellä oppimisella. Yhteistyössä voi olla mukana eri toimijoita ja näillä monipuolisia ja poikkeavia näkökulmia, arvoja ja kiinnostuksen kohteita. Yhteisten suunnittelu- ja neuvotteluprosessien kautta pystytään muodostamaan parempi kokonaiskuva, ja samalla kestävyysmurros ja systeemin resilienssin lisääminen mahdollistuu verrattuna silloissa tapahtuvaan sektorikohtaiseen tekemiseen.

Nyt laaditussa rannikkostrategiassa on pyritty rakentamaan yhteistyötä tuottava toimintamalli. Toimintamallissa on pyritty tunnistamaan toiminnan yhteiset periaatteet, rannikkoalueen sidosryhmät ja heidän vuorovaikutuksensa sekä merkittävimmät toimenpiteet. Periaatteiden ja toimenpiteiden osalta on tunnistettu erityisesti yhdessä tekemisen ja tiedonjakamisen paikat ja kanavat.

Kuva: Hämeen satama

Rannikkostrategiatyön toimintaympäristöanalyysin läh-
tökohtana tarkasteltiin vuonna 2019 muodostettuja
merialueiden skenaarioita 2050. Merialueskenaariot
2050-projektissa tunnistetuista skenaarioista *Tanssia
suuryritysten kanssa, Kannattavasti ympäristön ehdoilla*
ja *Rajoitusten ja jännitteiden Itämeri* laadittiin
rannikkostrategiatyössä raportti, johon koottiin
skenaarioiden toteutumisen viimeaikaisia signaaleja ja
mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja. Signaali-
raporttia jatkotyöstettiin sidosryhmien kanssa. Sig-
naaliraportti on esitetty liitteessä 1.

Skenaarioissa tunnistettujen kehityskulkujen vaiku-
tukset näyttäytyvät meren ja rannikon vuoro-
vaikutuksen näkökulmasta erityisesti Itämeren huolto-
varmuuslähtökohdista lisääntyvän käyttöpaineen ja
esimerkiksi luontoon ja virkistykseen liittyvien käyttö-
tarkoitusten törmäämisen kautta:

- Geopoliittisen kriisin myötä energian- ja ruoan-
tuotanto ovat omavaraisuuden ja huoltovarmuuden
vahvistamisen osalta taitekohdassa, ja vaikutukset
tulevat tulevaisuudessa heijastumaan erityises-
ti ympäristö- ja elinkeinonäkökohtiin heikentyvän
biodiversiteetin ja houkuttelevuuden kautta.
Turvallisuuslähtöisyys saattaa ohittaa muun
harkinnan Itämeren käytön suhteen.
- Ympäristösääntelyn tavoitetaso voi jäädä liian
matalaksi, mikäli EU päätyy tinkimään kestävyys-
kysymyksistä pyrkiessään kohentamaan kilpailu-
kykyään. Tämä kehitys voi heikentää rannikon
elinympäristöjä ja Itämeren hyvinvointia.
- Energiaomavaraisuuden tärkeyden korostuessa
tulevaisuudessa nopeaa tahtia voi korostua myös
merituulivoimakapasiteetin nopea lisääminen, mikä
puolestaan voi vaikuttaa merkittävästi rannikon
luonto- ja kulttuuriympäristöön.
- Ruoantuotannon omavaraisuuden korostuessa
kalankasvatus lisääntyy, ja toimintaa voi siirtyä
aiempaa enemmän merelle ja rannikolle koho-
avien energiakustannusten ollessa korkeampia
maalla.
- Itämeren rannikon kasvavat käyttöpaineet (mm.
energia, elinkeinoelämä, asuminen) yhdessä
lisääntyneiden turvallisuushuolien kanssa ovat
tulevaisuudessa aiempaa enemmän ristiriidassa
Itämeren biodiversiteetin suojelun, matkailu- ja
virkistyskäytön sekä kulttuurimaiseman säilymisen
kanssa.

Skenaarioissa toteutumassa olevien muutosten riskien
taittamiseksi ja mahdollisuuksien hyödyntämiseksi
tunnistettiin välttämättömiä toimenpiteitä. Itämeren ja
rannikon vuorovaikutuksessa korostuvat lähitulevai-
suudessa skenaariosta riippumatta seuraavat toimen-
piteet:

- Geopoliittisesti kiristyneen tilanteen lisäksi Itäme-
rellä yhteensovitettavien asioiden ja intressien
määrä turvallisuus-, ympäristö- ja elinkeinokysy-
mysten osalta tulee kasvamaan edelleen. Ympäristö-
asiat, teknistaloudelliset asiat, sähköverkon riittä-
vyys, maanpuolustus, ruoantuotanto, matkailu,
vapaa-ajanvietto ja viihtyvyys on yhteensovitettava
valtakunnallisesti.
- Rannikon yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen vaatii
jatkuvaa yhteistyötä ja eri käyttäjien ja toimien
välistä läpinäkyvyyttä. Tälle kehitystyölle on oltava
oma, tarpeeksi korkealla tasolla toimiva yhteistyö-
foorumi.
- Tarvitaan valtakunnallinen kokonaistarkastelu
merituulivoimasta, koska talousvyöhykehankkeet
etenevät nopeasti ja energiasektori on ylikuu-
mentunut. Myös valtionrajat ylittävä yhteistyö
vaikutusten arvioinnissa on tärkeää.
- Uhkien ja kriisien kohdatessa turvaa haetaan usein
läheltä, jolloin omavaraisuusajattelu ja maaseutu-
asuminen saattavat lisääntyä. On huolehdittava
siitä, että tällaisesta kehityksestä ei aiheudu taka-
pakkaa ympäristö- ja vastuullisuuskysymyksissä, ja
tuettava esimerkiksi kuntia jakamalla resursseja ja
tietoa kiertotalousratkaisuista ja parhaista
käytännöistä.
- Omavaraistalouden lisääntyessä on myös varau-
duttava etätyöskentelyn lisääntymiseen, sekä
monipaikkaisuutta tukevan infran ja saaristo-
liikenteen edistämiseen.
- Rannikon kehitystyössä tulee suosia toimialojen
ja alueellisen sijoittumisen monipuolisuutta.
- Rannikon ja saariston resilienssin ylläpitämiseksi
elinkeino-, energia- ja infrastruktuuritoimintojen
hajauttamista on toteutettava asukkaiden
perustarpeet huomioiden.

Yhteisten periaatteiden tavoitteena on tehdä näkyväksi yhteistä tahto- ja tavoitetilaa. Yhdessä YK:n *kestävän kehityksen tavoitteiden* (s. 5) kanssa ne ohjaavat toimenpiteitä rannikon käytön kestävyden parantamiseksi. Yhteiset periaatteet luovat ohjeistuksen ja viitoituksen rannikkoalueen toimijoille. Ne konkretisoivat tavoitteita kokonaisvaltaisesta yhteisen ymmärryksen muodostumisesta, systeemisestä ajattelusta, kestävä toiminnan rajojen tunnistamisesta, tiedolla johtamisesta ja jatkuvasta oppimisesta.

Periaatteita vasten voi peilata erilaisia rannikkoalueen kehitystoimia, hankkeita tai suunnitelmia, ja pohtia, toteuttavatko ne periaatteita. Yhteiset periaatteet esitetään keskeisimpien toimenpiteiden yhteydessä, jossa kunkin toimenpidekokonaisuuden merkitys periaatteiden toteutuksessa on erikseen määritetty.

SUJUVALLA YHTEISTYÖLLÄ JA VIESTINNÄLLÄ LÄPINÄKYVÄÄN PÄÄTÖKSENTEKOON

Edistetään rannikon kestävää käyttöä ja hoitoa **yhteistyöllä**

Eri sidosryhmien tavoitteet huomioidaan ja **sovitetaan yhteen osallistamisen ja yhteistyön kautta.**

Tuotetaan, jaetaan ja **hyödynnetään tietoa** aktiivisesti ja avoimesti eri sidosryhmien kesken.

Vertaisopitaan ja **jaetaan kokemuksia ja oppeja** yhteisesti matkan varrella.

ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ, SIIHEN SOPEUTUMINEN JA LUONTOKADON TORJUNTA

Toimitaan **kestävyys ja vastuullisuus edellä** rannikolla.

Pidetään **ainutlaatuinen rannikko ja saaristo sosiaalisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti** hyvinvoivana.

Tunnistetaan ja huomioidaan **alueellisuus ja paikalliset erityispiirteet** niin luontoympäristön kuin kulttuuriperinnön osalta.

Huomioidaan **luontoarvot ja suojeluverkostot** alueiden kehittämisessä.

YMMÄRRYSTÄ PAIKALLISELTA TASOLTA KANSALLISEEN JA GLOBAALIIN KONTEKSTIIN

Huomioidaan laajasti erilaiset **kokonaisvaikutukset.**

Turvataan alueiden **saavutettavuus.**

Säilytetään ja **parannetaan elinkeinojen toimintaedellytyksiä** niiden **monialaisuus** huomioiden. Vahvistetaan rannikon taloudellista kestävyyttä.

Huomioidaan **rannikon kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus.**

VAIKUTTAVIA TOIMIA RANNIKON KEHITTÄMISEKSI, AKTIIVISTA JALKAUTTAMISTA JA SEURANTAA

Tehdään **vaikuttavia toimenpiteitä** rannikon tilan parantamiseksi.

Käytetään yhteisiä **malleja, käytäntöjä ja seurantaa** strategian tavoitteiden toteutumiseen ja toimenpiteiden jalkautukseen.

Varmistetaan **riittävä rahoitus** tavoitteiden ja toimenpiteiden edistämiseen. **Jaetaan tietoa** mahdollisista rahoitusinstrumenteista toimenpiteiden edistämiseksi.

Kuva: Rannikkostrategian yhteiset periaatteet.

Maan ja meren vuorovaikutukseen liittyy lukuisia toimijoita. Keskeisiä toimijoita ja kestävä kehityksen mahdollistajia on hahmoteltu alla esitettyyn toimijaverkoston. Verkostossa ovat mukana mm. alueen asukkaat ja käyttäjät, yrittäjät, sekä toimijoita tutkimus- ja kehityssectorilta, yhteisöjä ja järjestöjä sekä viranomaisverkosto. Lisäksi EU ja kansainvälinen taso muodostavat kansallista verkostoa täydentävän tärkeän yhteistyötahon.

Rannikkostrategian ensimmäisen periaatteen ”*Sujuvalla yhteistyöllä ja viestinnällä läpinäkyvään päätöksentekoon*” mukaisesti rannikon alueen kehittäminen perustuu avoimeen yhteistyöhön. Kuvattu toimijaverkosto auttaa hahmottamaan yhteistyöverkoston kokoamisessa sekä viestinnän suunnittelussa.

Tummansiniset toimijatahot ovat keskeisimpiä sidosryhmiä rannikkoalueen kehittämisessä. Vaaleansiniset tarkentavat ja tuovat esimerkkeinä esiin näihin edellä mainittuihin tahoihin liittyviä toimijoita.

Kuva: Rannikkostrategian toimijaverkosto.

KESKEISIMMÄT TOIMENPITEET

Rannikkostrategian keskeisimmät toimenpiteet ovat kuvaus seuraavien vuosien merkittävimmistä toimenpidekokonaisuuksista, jotka ovat syntyneet sidosryhmätyöskentelyn tuloksena. Toimenpiteiden avulla parannetaan rannikon käytön ympäristöllistä, kulttuurista ja sosiaalista sekä taloudellista kestävyyttä.

Toimenpidekokonaisuudet tuodaan esiin toimenpidekortteina, joita on 10 kappaletta. Korteissa on toimenpidekokonaisuuden yleiskuvaus sekä arvio kokonaisuuden osalta siitä, miten se toteuttaa rannikkostrategian yhteisiä periaatteita.

Jokaisen toimenpidekokonaisuuden osalta esitetään myös arvio siitä, miten se toteuttaa YK:n kestävä kehityksen ylätavoitteita (SDG Sustainable development goals, YK 2015, s. 5). Esiin kortteihin on nostettu keskeisimpiä ylätavoitteita.

Korteissa on tunnistettu ensimmäisiä toimenpiteitä ja mahdollisuuksien mukaan myös toimialakohtaisia osatoimenpiteitä ja -tarpeita. Näitä tietoja päivitetään vuosittain.

Kortin lopussa tuodaan esiin toimenpiteen toteuttamisen näkökulmasta keskeisiä toimijoita. Toimenpidekokonaisuudet ovat usean eri toimijan kanssa yhteistyössä toteutettavia. Toimenpidekortit toimivat niin sanottuna käsikirjana, jonka toivotaan innostavan ja suuntaavan tekemistä keskeisimpiin valtakunnantasolla tunnistettuihin haasteisiin.

Rannikkostrategian keskeisimmät toimenpidekokonaisuudet

- **Hyvinvoiva rannikkoluonto:** Hyvinvoiva luonto ja toimivat ekologiset prosessit ovat sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin perusta.
- **Hyvinvoiva rannikkoyhteisö:** Paikalliset elinkeinot tarjoavat työtä ja toimeentuloa, mikä on hyvinvoinnin keskeinen perusta. Systemisen ajattelutavan ja yhdessä laadittujen toimenpiteiden toteuttaminen parantaa rannikkoalueen sosiaalista kestävyttä ja oikeudenmukaisuutta.
- **Energian riittävyyden turvaaminen:** Muuttunut geopoliittinen tilanne on luonut isot odotukset kotimaiselle energiatuotannolle. Energialla on keskeinen rooli huoltovarmuudessa ja kokonaisturvallisuudessa.
- **Ruoan riittävyyden turvaaminen:** Muuttunut geopoliittinen tilanne on luonut isot odotukset kotimaiselle ruoantuotannolle. Ekosysteemien toimivuus on olennainen osa ruoan riittävyyden turvaamista.
- **Kestävä maankäyttö ja rakentaminen:** Rannikkoalueen rakentamispotentiaali ja -rajoitukset tulee tunnistaa riittävän laajalla tasolla huomioiden yksittäisten ja hajanaisten toimenpiteiden kokonaisvaikutukset ja valtakunnallinen tavoitetila rannikkoalueen kestävästä käytöstä.
- **Saavutettavuuden parantaminen:** Parannetaan rannikkoalueen saavutettavuutta kehittämällä maa-, meri- ja tietoliikenneyhteyksiä.
- **Poikkeustilanteisiin varautuminen:** Rannikkoalueilla varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, ympäristöönnettomuuksiin ja poikkeuksellisiin tilanteisiin.
- **Kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen:** Kehitetään menetelmiä hankkeiden yhteisvaikutusten tunnistamiseen ja vaikutusten arviointiin.
- **Ajantasainen tilannekuva:** Rannikkoalueesta tuotetaan ajantasainen tilannekuva, joka huomioi ja määrittelee tietopohjaisesti paikalliset erityispiirteet.
- **Hyvien käytäntöjen foorumi:** Perustetaan foorumi rannikkoalueen hyvien käytäntöjen ja tiedon jakamisen vuorovaikutteiseksi kanavaksi.

RANNIKKOSTRATEGIAN TOIMENPIDEKORTTI

Toimenpidekokonaisuuden nimi

Tästä pääset tutustumaan yleiskuvaukseen, mistä toimenpidekokonaisuudessa on kyse

Rinnalle on tuotu YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joita toimenpidekokonaisuudella erityisesti tuetaan

Tästä näet lämpömittarin avulla, miten toimenpidekokonaisuus toteuttaa rannikkostrategian yhteisiä periaatteita (asteikko 0-5). Kaikki esitetyt toteuttavat periaatteita, mutta niiden painopisteet vaihtelevat.

TOTEUTTAA PERIAATETTA

SUJUVALLA YHTEISTYÖLLÄ JA VIESTINNÄLLÄ LÄPINÄKYVÄÄN PÄÄTÖKSENTEKOON

ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ, SIIHEN SOPEUTUMINEN JA LUONTOKADON TORJUNTA

YMMÄRRYSTÄ PAIKALLISELTA TASOLTA KANSALLISEEN JA GLOBAALIIN KONTEKSTIIN

VAIKUTTAVIA TOIMIA RANNIKON KEHITTÄMISEKSI, AKTIIVISTA JALKAUTTAMISTA JA SEURANTAA

ENSIMMÄISET VAIHEET

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

Toimenpidekokonaisuuden osalta on tuotu esiin ensimmäisiä vaiheita ja toimialakohtaisia tarpeita.

Toimenpidekokonaisuuden osalta on tuotu esiin ensimmäisen tekemisen vaiheita mahdollisuuksien mukaan

Toimialakohtaisia toimenpiteissä on tuotu esiin toimiala-spesifejä toimenpidetarpeita ja näkökulmia

Toimijoiden osalta on tuotu esiin keskeisimpiä sidosryhmiä toimenpiteen toteuttamisen näkökulmasta. Tummin väri kuvastaa tärkeimpiä sidosryhmiä ko. toteuttamisen kannalta (kolme tummuusastetta).

TOIMIJIAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Kuva: Toimenpidekorttien lukuohje.

Hyvinvoiva rannikkoluonto

Lähtökohdiana on, että hyvinvoiva luonto ja **toimivat ekosysteemit** ovat sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin perusta. Muutokset maankäytössä, luonnonvarojen ylikäyttö, ilmastonmuutos, vieras- ja tulokaslajit, rehevöityminen sekä ilman, veden ja maaperän saastuminen ovat merkittävimpiä **luonnon monimuotoisuuteen** ja luontokatoon vaikuttavia tekijöitä. Ekosysteemien toiminnan häiriöillä voi olla arvaamattomia seurauksia.

Hyvinvoiva rannikkoluonto vaatii **varovaisuusperiaatteen noudattamista**. Rannikkoluonnon hyvinvointi on voimakkaasti sidoksissa muihin toimenpidekokonaisuuksiin eli tilannekuvan luomiseen ja ylläpitämiseen, Hyvien käytäntöjen foorumiin sekä Kokonaisvaikutusten arviointiin. Olemassa olevien luonnon prosessien säilyttäminen ja vaaliminen on aina edullisempaa kuin vahinkojen korjaaminen. Aiheutettu luonto- tai ympäristöhaitta tulisi kompensoida mahdollisimman lähellä ja vastaavassa elinympäristössä. Esimerkiksi rakentamattoman rantaviivan määrä ei lisääny ilman haastavia ja kalliita ennallistamistoimenpiteitä.

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

13 ILMASTOTEKOJA

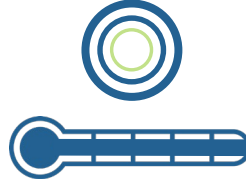
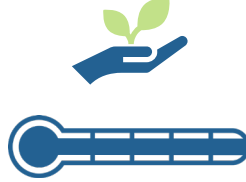
14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Ensimmäiset vaiheet linkittyvät kokonaisvaikutusten, ajantasaisen tilannekuvan ja hyvien käytäntöjen foorumin ensimmäisiin vaiheisiin. Nämä kaikki edistävät hyvinvoivaa rannikkoluontoa.
- Edistetään aktiivisesti rannikkoluonnon luontotyyppien ja lajien tilaa kohdennetun seurannan, suojelun ja hoidon avulla. Turvataan rahoitus kattaville lajistoseurannoille. Huolehditaan rannikon perinnebiotooppien säilyttämisestä.
- Pilotoidaan ekologista kompensatiota ja edistetään EU:n biodiversiteettistrategian mukaisia 30% suojelu- ja ennallistamistavoitteita sekä 10% tiukan suojelun tavoitteita ja turvataan näiden toimien rahoitus.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Arvioidaan toimialakohtaisesti merkittävät meri- ja rannikkoluontoon kohdistuvat kokonaisvaikutukset.
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset selvitetään rannikkoiden ekosysteemeihin. Ympäristöministeriö, ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa selvittävät rannikkoalueita koskevat ilmastonmuutokseen liittyvät sopeutumistarpeet, määrittelevät niiden mukaisia toimenpiteitä ja seuraavat ilmastonmuutokseen liittyvää tutkimusta.
- Rannikon suojelualueverkostoa laajennetaan ja tehdään ennallistamistoimia kansainvälisten biodiversiteettisopimusten ja kansallisen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman mukaisesti.

TOIMIJIAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Hyvinvoiva rannikkoyhteisö

Yhteisöllinen hyvinvointi määräytyy yhteisöön kuuluvien ihmisten elämänlaadun, tyytyväisyyden ja onnellisuuden kautta. Paikalliset elinkeinot tarjoavat **työtä ja toimeentuloa**, mikä on hyvinvoinnin keskeinen perusta. Kalastus ja kalatalous ovat rannikon keskeisiä elinkeinoja myös tulevaisuudessa.

Rannikkostrategian systemisen ajattelutavan ja yhdessä laadittujen toimenpiteiden toteuttaminen parantaa rannikkoalueen **sosiaalista kestävyttä ja oikeudenmukaisuutta** muun muassa **elinvoimaisuuden** kehittämisen, aineettoman ja aineellisen **kulttuuriperinnön** vaalimisen, **virikistymahdollisuuksien** parantumisen ja paikallisyhteisöjen **päätöksentekoon** osallistumisen myötä.

Viihtyisä ympäristö luontoineen ja kulttuuriperintöineen on keskeinen hyvinvoinnin lähde. Saaristo ja rannikkoalueet tarjoavat aivan erityiset puitteet **luontosuhteelle ja luonnosta saatavalle hyvinvoinnille**. Näille alueille on vuosisatojen saatossa rakentunut vahva identiteetti, joka perustuu vahvaan luontosuhteeseen ja paikalliseen aineelliseen ja aineettomaan kulttuuriperintöön. Lisääntyvä matkailu ja virkistyskäyttö edellyttävät onnistunutta yhteensovittamista rannikkoalueiden luonnon ja kulttuuriperinnön kantokyvyn kanssa.

Paikalliset toimijaverkostot vahvistavat elävää **saaristolaiskulttuuria ja -identiteettiä** erilaisilla tapahtumilla ja kulttuurielämyksillä, jotka kasvattavat myös alueen vetovoimaisuutta ja tukevat mm. matkailuelinkeinoja.

Tavoitteena on turvata rannikkoalueilla sekä asukkaiden hyvinvoinnin ja hyvän elämän että kilpailukyisen elinkeinoelämän edellytykset.

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Alueen kehittäjät toimivat aktiivisessa vuorovaikutuksessa paikallisen yhteisön kanssa, jakaen myös ajantasaista tietoa alueen kehittämistoimista ja niihin liittyvistä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista.
- Kehitetään yhteiskehittämisen käytäntöjä rannikkoalueen kestävyden edistämiseksi.
- Pilotoidaan yhteiskehittämisen käytäntöjä erilaisissa hankkeissa. Jaetaan kokemuksia ja parhaita käytäntöjä hyvien käytäntöjen foorumissa.
- Rannikkoluonnon ja paikalliskulttuurin mahdollisuuksia hyödynnetään ja edistetään esimerkiksi markkinoinnin, tapahtumien sekä erilaisiin teemapäiviin osallistumisen merkeissä.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Kalatalouden, matkailun ja muiden elinkeinojen toimintaedellytykset turvataan, ja tuetaan päätöksentekoa paikallistasolla sekä aluetasolla. Leader-ryhmät ovat yksi keskeisistä toimijoista.
- Aktivoidaan paikallisia yhteisöjä esimerkiksi kulttuuriperinnön hoitoon ja vaalimiseen, oman ympäristön viihtyisyyden hoitoon ja vieraslajien torjuntaan.
- Tarjotaan monipuolisia vapaa-ajan viettomahdollisuuksia sekä vakituksille asukkaille että kesäasukkaille.
- Hyödynnetään ja kehitetään saaristopolitiikkaa saaristoalueiden vahvuuksien ja paikallisten erityispiirteiden esille nostamisessa.

TOIMIJA

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Energian riittävyyden turvaaminen

Muuttunut geopoliittinen tilanne ja puhtaan energian tuotannon edistämisen vaatimukset ovat luoneet isot odotukset **kotimaiselle energiatuotannolle**. Energialla on keskeinen rooli huoltovarmuudessa ja kokonaisturvallisuudessa. Se kytkeytyy näin ollen oleellisesti myös ruoantuotannon riittävyyteen.

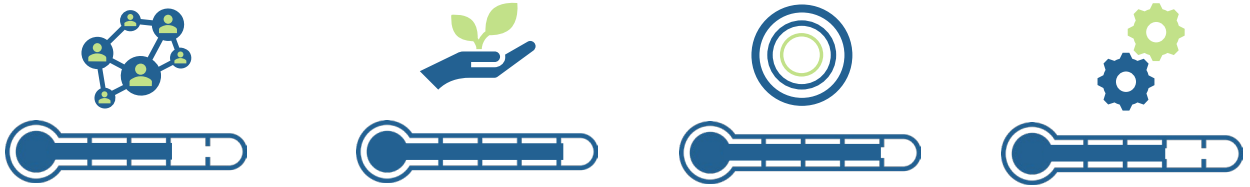
Energian huoltovarmuuteen liittyvät **tuottamisen, varastoinnin ja siirron näkökulmat**. Huoltovarmuutta lisäävät **hajautettu energiantuotanto**, monipuoliset energialähteet ja toimintavarma siirto- ja jakelujärjestelmä. Energian siirtokapasiteettia lisätään vastaamaan kasvavaan energiamäärään, josta iso osa tuotetaan rannikko- ja merialueilla.

Fossiilista polttoaineista luovutaan asteittain, ja niitä korvaavat **uudet energialähteet** kuten merituulivoima, aurinko- ja aaltoenergia, merilämpö sekä bioenergia. Lisäksi edistetään uusiutuvan vedyn ja ammoniakkin valmistusta ja käyttöä. Rannikkoalueella avainasemassa ovat myös kehittyvät kiertotalouden käytännöt.

Tuulivoiman tuotannolle määritellään kansallinen tavoitetaso ympäristövaikutukset huomioiden. Varaudutaan aluesuunnittelussa suuren mittakaavan merituulivoimarakentamiseen. Tavoitellaan sähkön-siirtoinfran rakentamisessa koordinoitua yhteistyötä. Lisäksi tehdään yhteistyötä Itämeren maiden kanssa Itämeren merituulivoiman tavoitteiden ja kokonaisvaikutusten määrittämiseksi, huomioiden muun muassa vaikutukset merenkululle, satamiin, luontoon ja maisemaan sekä vedenalaiset meluvaikutukset.

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Määritellään energian siirtokapasiteetin kansallinen tavoitetaso ja reunaehdot uudet energialähteet huomioiden.
- Määritellään tuulivoiman tuotannolle kansallinen tavoitetaso ympäristövaikutukset huomioiden.
- Tunnistetaan merituulivoima-alueiden tarpeet kokonaisuutena (mm. satamaverkoston, huollon ja logististen pisteiden näkökulmasta).
- Selvitetään energian monikäyttöalueiden kehittämismahdollisuudet, ml. luonnon ja kulttuuriperinnön huomioiminen suunnittelussa, elinkaarimallit sekä hallinto- ja luvitusmahdollisuudet.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Ylläpidetään ja kehitetään satamaverkostoa, huomioiden esimerkiksi vetytuotantolaitosten sijoittumistarpeet.
- Selvitetään energiatuotannon huoltovarmuuden synergiat ja rajapinnat suhteessa saavutettavuuteen ja ruoantuotannon huoltovarmuuteen.
- Kannustetaan ja pilotoidaan paikallisia, osin tai kokonaan omavaraisten energiaosakeyhtiöiden ja energiaosuoskuntien perustamista.
- Seuraavassa vaiheessa tunnistetaan mahdollisuudet verkostomaisten kokonaisuuksien rakentamiselle osakeyhtiöiden ja osuoskuntien pohjalta.

TOIMIJIAT

Ruoan riittävyyden turvaaminen

Muuttunut geopoliittinen tilanne on luonut isot odotukset **kotimaiselle ruoantuotannolle**. Tarvitsemme riittävästi ravitsevaa ruokaa myös erilaisten poikkeustilanteiden aikana. Ekosysteemien toimivuus on olennainen osa ruoan riittävyyden turvaamista. Myös ravinneomavaraisuus ja orgaaniset kierrätyslannoitevalmisteet ovat keskeinen osa kotimaista ruokaturvaa.

Ruoan huoltovarmuuteen liittyvät **tuottamisen, säilyttämisen ja jakamisen näkökulmat**. Kestävän maatalouden ja kalatalouden tuotantoedellytykset on turvattu, ja ne tuovat työtä ja toimeentuloa rannikolle. Tässä EU:n ja kansallinen maatalous- ja kalatalouspolitiikka ovat keskeisessä roolissa.

Kalatalouden toimintaympäristö mahdollistaa alan arvoketjun kestävä kasvun. Kotimaisen kalan ja kasvisruoan käyttöä edistetään, huomioiden kalakantojen kestävyys ja kannustaan hiiliviljelymenetelmiin. Myös riistataloudella on keskeinen rooli paikallisessa ruoantuotannossa.

Elintarvikehuollon osalta alkutuotanto, elintarvike-teollisuus, kauppa ja logistiikka toimivat **tiivissä yhteistyössä**. Kalatalouden sekä meriliikenteen ja logistiikan osaamista ja osajien määrää lisätään ruoantuotannon ja sen kuljetusten turvaamiseksi.

2 EI NALKAA

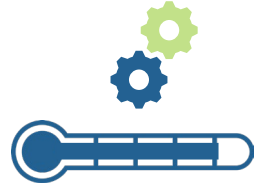
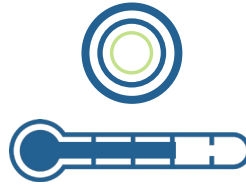
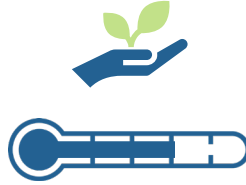
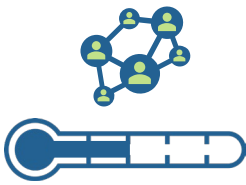
3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Selvitetään merellisen ruoantuotannon monikäyttöalueiden kehittämismahdollisuudet, ml. luonnon huomioiminen suunnittelussa, elinkaarimallit sekä hallinto- ja lupakäytäntöjen tarkastelu.
- Sujuvoitetaan ja yhtenäistetään kalatalouden lupakäytäntöjä.
- Huomioidaan ja turvataan kalastuksen toimintaympäristö merellisiä toimialoja kehitettäessä, ml. kalankasvatuksen tuotantopaikkojen riittävän määrän turvaaminen.
- Edistetään vesiviljelyä, missä se on mahdollista alueelliset erityispiirteet, erityisesti vedenlaatu, huomioiden.
- Hallitaan ja vähennetään alkutuotannon ravinnepäästöjä, myös uusilla innovaatioilla.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Turvataan ruoan tuotantoedellytykset rannikolla.
- Laaditaan toimintamalli lähiruokaan linkittyvien ketjujen yhdistämiseen.
- Vahvistetaan luonnonkalakantoja ja edistetään kotimaisen kalan käyttöä (esimerkiksi ruokaohjelmat ja vähittäismyynti).
- Pilotoidaan ja otetaan käyttöön uusia teknologioita (levän kasvatusta, simpukoiden kasvatusta) sekä huomioidaan näiden synergia esimerkiksi kalankasvatuksen ravinnekuorman vähentämiseksi.
- Selvitetään ruoantuotannon huoltovarmuuden synergiat ja rajapinnat suhteessa saavutettavuuteen ja energian huoltovarmuuteen.

TOIMIJIAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Kestävä maankäyttö ja rakentaminen

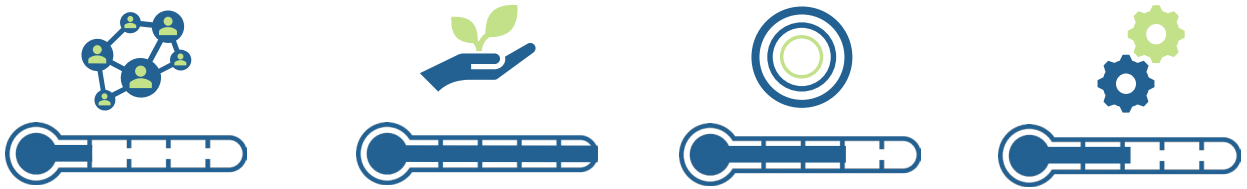
Rannikkoalueen **rakentamispotentiaali ja -rajoitukset** tulee tunnistaa riittävän laajalla tasolla huomioiden yksittäisten ja hajanaisten toimenpiteiden kokonaisvaikutukset ja valtakunnallinen tavoitela rannikkoalueen kestävästä käytöstä. Rannikkoalue on luonnon monimuotoisuuden osalta erityisen rikasta mutta samalla myös herkkää. Paikalliset erityispiirteet ovat samalla monien rannikkoseudun toimialojen voimavaroja, joten kokonaisvaltainen vaikutusten arviointi on keskeinen osa kestävää maankäyttöä.

Rannikkoalueen kuntien ja maakuntien tulisi olla maankäytössä ja rakentamisen käytännöissä edelläkävijöitä **yhteensovitettaessa ihmistoimia, ilmasto- muutoksen vaikutuksia ja ekologisia prosesseja.**

Kestävä maankäyttö on myös sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä: asukkaiden ja muiden osallisten sekä erilaisten yhteisöjen näkökulmien huomioiminen on tärkeää ja osa kestävää kehitystä.

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Rannikkokuntien maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa pyritään tunnistamaan ja ennakoimaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja varmistamaan ilmastonmuutokselle haavoittuvien yhdyskuntien toimivuus kaikissa tilanteissa.
- Kestävän rakentamisen synergioiden ja rajapintojen selvittäminen suhteessa kokonaisvaltaiseen vaikutusten arviointiin, tilannekuvaan ja parhaiden käytäntöjen foorumiin. Kokonaisvaltaisen vaikutusten arvioinnin kehittäminen erityisesti liittyen kulttuuriperintöön mukaan lukien vedenalainen kulttuuriperintö, luonnonarvoihin ja maisemaan.
- Selvitetään paikallisten kokeilujen ja pilotointien rahoituskanavat.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Arvioidaan ja tarkennetaan rakentamista koskevia määräyksiä. Kiinnitetään huomiota vapaiden ranta-alueiden tarpeeseen.
- Huomioidaan maankäytössä ja rakentamisessa happamien sulfaattimaiden aiheuttamat haasteet rannikkoalueille.
- Jaetaan korjausrakentamisen käytäntöjä ja hyviä esimerkkejä. Tämä on tärkeää myös kulttuurihistoriallisista syistä.
- Päivitetään ja parannetaan tulvariskien hallinnan tueksi rannikkoalueiden tulvakarttoja. Kehitetään tulvaennusteita ja merivesitulvien ennustusmenetelmiä. Huolehditaan tulvariskien hallintasuunnitelmien toimenpiteiden toteutuksesta.
- Jaetaan tietoa alueiden välillä kestävästä maankäytöstä ja rakentamisen käytännöistä.

TOIMIJIAT

Saavutettavuuden parantaminen

Parannetaan rannikkoalueen saavutettavuutta **kehittämällä maa-, meri- ja tietoliikenneyhteyksiä**. Hyvä saavutettavuus tukee rannikkoalueen vakituista ja vapaa-ajan asumista sekä edistää monipaikkaisuutta ja monipuolista elinkeinotoimintaa. Vapaiden ja hiljaisten, luonnontilaisten ranta-alueiden säilyttäminen on myös tärkeä osa saavutettavuutta.

Liikenneyhteyksiä kehitetään rannikkoympäristön kanssa sopusoinnussa siten, että kiinnitetään huomiota **asutuksen ja elinkeinojen nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin**. Saaristoliikenteen kehittämisessä huomioidaan sekä fyysinen että kokemuksellinen saavutettavuus. Vesiväylien kehittämisessä huomioidaan myös vapaa-ajan veneilyn tarpeet.

Hyvä saavutettavuus on keskeinen **osa kokonais-turvallisuutta, elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden hyvinvoinnin sekä hyvän elämän edellytyksiä**. Lisäksi rannikkoalueisiin kohdistuvien **erityiskäyttömuotojen** kuten maanpuolustuksen ja palo- ja pelastustoimen **toimintaedellytykset** otetaan liikenneyhteyksien kehittämisessä huomioon. Rannikkoalueen saavutettavuutta tarkastellaan osana alueellisia yhdenmetyä käytön ja hoidon strategioita ja toimenpideohjelmia.

Varmistetaan **toimivien ja kohtuuhintaisten tietoliikenneyhteyksien** ulottuminen rannikkoalueelle ja saaristoon tukien arjen sujuvuutta sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA

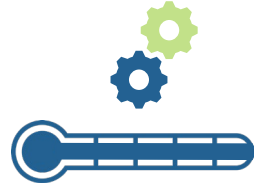
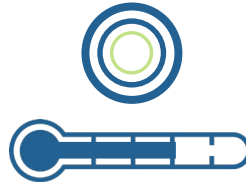
10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Ylläpidetään ja kehitetään nykyisiä kulkumuotoverkostoja ja infraa kunnes kestävämmät ratkaisut ovat käytettävissä ja valtavirtaa myös harvaanasutulla ja vaikeakulkuisessa saaristossa.
- Pilotoidaan ja suositaan kestäviä kulkumuotoja kuten venetaksikokeilut, yhteiskäyttöveneet, vesibussit, aurinkosähköalukset yms.
- Hyödynnetään ja tuetaan liikenteen ja logistiikan innovaatioita saariston ja rannikon palveluiden ja asumisen turvaamiseksi sekä varaudutaan ympärivuotiseen saavutettavuuteen.
- Kehitetään arjen sujuvuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parantavia yhteyksiä rannikkoalueiden elinvoimaisuutta vahvistaen.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Rannikkoalueen matkailun ja erityisten kulttuuriperintökohteiden saavutettavuuden kehittäminen fyysisesti ja tiedollisesti saavutettaviksi.
- Yhtenäisten kokemuksellisten matkaketjujen luominen.
- Telakoiden ja satamaverkoston toimintaedellytysten turvaaminen (liikenne- ja tietoliikenneyhteydet), sähköistyvä meriliikenne sekä maayhteydet huomioiden.
- Maakuntien liitot, kunnat ja ELY-keskukset pyrkivät osaltaan kehittämään tietoliikenneyhteyksiä maakunnallisten ja kunnallisten strategioiden mukaisesti.
- Nollapäästöalusten (akku- ja vetäykset) käytön pilointi saaristossa valituilla liikennereiteillä.

TOIMIJIAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Poikkeustilanteisiin varautuminen

Rannikkoalueilla varaudutaan **ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, ympäristöonnettomuuksiin** ja poikkeuksellisiin tilanteisiin. Rannikkoalueilla tulee entistä vahvemmin huomioida ja ennakoida **geopoliittiset riskit** ja huolehtia riittävästä alueellisista toiminta-edellytyksistä kansalliseen kokonaisturvallisuuteen liittyen. Riskinä on myös se, että toimialojen kasvu uhkaa vesien hyvää tilaa ja vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamista.

Itämeren ja sen rannikkoympäristön tilan parantaminen edellyttää Itämeren rannikkovaltioilta kansallisten toimien lisäksi yhteisesti sovittuja tavoitteita ja toimenpiteitä.

Itämeren rannikkoalueita koskevat monet **yhteiset riskit** kuten meren rehevöityminen, roskaantuminen, vieras- ja tulokaslajit, ilmastonmuutos, luonnonkatastrofit sekä öljy- ja kemikaalionnettomuudet. Poikkeustilanteiden riskiä pienentää kuljetuksiin ja alusonnettomuuksiin liittyvien toimien harmonisointi sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan yhteistyön kehittäminen muiden Itämeren rannikkovaltioiden kanssa. Onnettomuusriskejä voidaan vähentää ja meriturvallisuutta lisätä vaikuttamalla myös aktiivisesti näiden alojen sääntelyyn ja toimenpiteisiin EU:n ja kansainvälisten organisaatioiden puitteissa.

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

6 PUHDAS VESI JA SANITAATIO

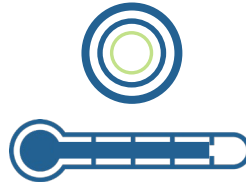
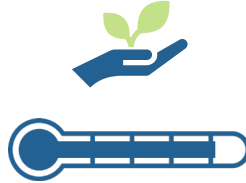
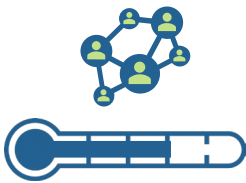
14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Ennakointi: lisätään rannikkoalueiden omaa varautumista esimerkiksi energiakatkoksiin tai vesihuollon häiriöihin.
- Kehitetään menetelmiä ja luodaan käytännöt poikkeamien tunnistamiseen ja niistä tiedottamiseen.
- Luodaan toimintaperiaatteet poikkeusolosuhteisiin: tunnistetaan turvaavat toimenpiteet.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Satamat varautuvat onnettomuuksiin ja vieraslajeihin sekä huolehtivat tehokkaasti alusjätteen vastaanotosta ja käsittelystä sataman alueella.
- Rannikko-, saaristo- ja avomerialueilla huolehditaan riittävästä öljy- ja kemikaalivahingon torjunnan resursseista ja varmistetaan teknisten valmiuksien laatu sekä laitteiston ja henkilöstön nopea saatavuus. Jätehuollon riittävyys ja koko ketjun toimivuus ympäristövahingon torjuntatilanteessa pyritään varmistamaan etukäteissuunnittelulla.
- Tulvariskien hallintaan ja ilmastonmuutokseen varautumiseen kiinnitetään huomiota erityisesti kuntien alueidenkäytössä.
- Rannikkoalueiden teollisuus- ja voimalaitosten tulvariskien hallintaa tuetaan, mukaan lukien ydinturvallisuus.

TOIMIJAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen

Kehitetään menetelmiä hankkeiden yhteisvaikutusten tunnistamiseen ja kokonaisvaikutusten arviointiin. Tavoitteena on vaikutusten arviointien toteuttaminen **rannikkoalueen erityispiirteiden ja sidosryhmien kannalta, tunnistaa meren ja maankäytön yhteisvaikutukset** muun muassa kulttuuriperinnön kannalta sekä **systemisen näkökulman toteuttaminen**, jolloin vaikutuksia arvioidaan ekologisiiin prosesseihin ja ekosysteemipalveluiden tarjontaan perinteisten sektorinäkökulmien lisäksi. Ekologisten vaikutusten lisäksi arvioidaan myös taloudelliset ja sosiokulttuuriset vaikutukset. Kokonaisvaikutuksien arvioinnissa keskeisin prosessi on tällä hetkellä ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely).

Kokonais- ja yhteisvaikutusten arvioinnin kehittäminen on tärkeää alueellisten tarkastelujen lisäksi koko rannikkoalueen ajantasaisen tilannekuvan luomiseksi esimerkiksi liittyen merituulivoimahankkeisiin, meriliikenteeseen, ruoppaukseen, kaivannaisiin sekä teollisuuteen (mm. akkuteollisuuteen).

Uusiutuvan energian osalta on tarpeen tehdä kokonaistarkastelu, jossa ovat mukana energian tuotanto, siirto ja varastointi esimerkiksi vetynä ja siitä jatkojalostettuina sähköpoltoaineina kuten ammoniakina, metanolina tai metaanina.

Kokonaisvaikutusten arviointia on tärkeää kehittää ja tehdä myös **valtioiden rajat ylittävässä yhteistyössä**.

7 EDULLISTA JA PUHDASTA ENERGIAA

9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

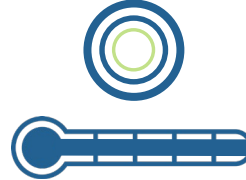
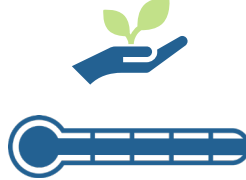

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Selvitetään suurten hankkeiden yhteydessä mahdollisuuksia kehittää vaikutusten arvioinnin kokonaisuutta.
- Kokonaisvaikutusten arvioinnin pilotointi, esimerkiksi merituulivoimasta ministeriöiden yhteisprosessina ja yhdessä Ruotsin ja muiden keskeisten tahojen kanssa. Samassa kehitetään työkaluja vaikutusten arviointiin ja kokonaisuuden hallintaan huomioiden kokonaisvaikutukset myös luonnonympäristön ja maiseman lisäksi mm. satamiin, meriliikenteelle ja tutkajärjestelmiin.
- Vaikutusten seurannan kehittäminen ja seurantatietojen hyödyntäminen arviointitöissä.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Selvitetään mahdollisuudet kehittää vaikutusten arvioinnin kokonaisuutta hankkeiden yhteydessä eri toimialoilla.
- Selvitetään mahdollisuus julkisen hanketiedon kokoamiseen rannikkoalueen digitaaliseen karttapohjaiseen hankeikkunaan toimialoitain. Toteutus esimerkiksi osana rannikkofoorumien digitaalista verkostoa.
- Täsmennetään vaikutusten arvioinnin kehittämisen tarpeita ja tavoitteita toimialoitain. Selvitetään kokeilujen ja pilotointien mahdollisia rahoituskanavia.
- Uusiutuvan energian kokonaistarkastelu.

TOIMIJAT

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Ajantasainen tilannekuva

Rannikkoalueesta tuotetaan ajantasainen tilannekuva, joka huomioi ja määrittelee **tietopohjaisesti paikalliset erityispiirteet**. Tilannekuvan tavoitteena on tuoda näkyväksi yhtä aikaa koko rannikkoalueen haasteet ja potentiaalit sekä luonnon kestävyys. Tilannekuvaa tarvitaan edellä esitettyjen toimenpidekokonaisuuksien teemoista (rannikkoluonto, rannikkoyhteisö, jne.).

Tilannekuvan tavoitteena on myös **kokonaiskuvan luominen** rannikkoalueen tilasta yli maakuntarajojen sekä kehittämis- ja **tutkimustarpeiden näkyväksi tekeminen**. Tietoa voidaan hyödyntää myös kansallisten ja alueellisten strategioiden toteutumisen seurannassa.

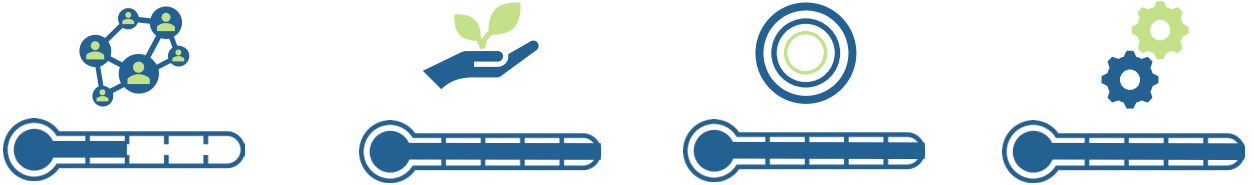
Tilannekuvan laadinnassa huomioidaan sen **päivitysmahdollisuus** määräjoiin. Tilannekuvan laadinnassa hyödynnetään suurelta osin **olemassa olevia dataa, paikkatietoaineistoja ja tietoportaleja**, ja kartoitetaan **tietoaukkoja**. Laadinnassa hyödynnetään lisäksi olemassa olevien yhteistyöverkoston tietoja (mm. merialuesuunnittelun yhteistyöverkosto ja tulvaryhmittä). Tilannekuvan luomiseksi on tarpeen kehittää menetelmiä tiedon keräämiseksi ja kuvaamiseksi. Ajantasaisen tilannekuvan saavuttaminen kaikilla rannikkoalueilla edellyttää myös tutkimukseen panostamista.

Kansainvälisillä yhteistyöverkostoilla on keskeinen rooli laajemman tilannekuvan saamiseksi ja tilannekuvan laadinnan käytäntöjen luomisessa (benchmarking) sekä kansainvälisen vertailun näkökulmasta. Tilannekuvan laadinnassa huomioidaan myös Itämeren toimintaympäristö.

Aineistoa tuotetaan ja käsitellään **avoimuuden** ja saavutettavuuden periaatteella.

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Tilannekuvan rakenteen, toiminnallisuuksien, vastuutahon ja rahoituksen selvittäminen.
- Vertailun ja seurannan mahdollistavan luokituksen suunnittelu. Selvitetään merialuesuunnitelman aluejaon ja saaristolukuituksen toimivuutta luokituksena.
- Tilannekuvan synergioiden ja rajapintojen selvittäminen mm. kansainvälisiin rajapintoihin sekä suhteessa parhaiden käytäntöjen foorumiin.
- Tilannekuvan päivitys ja seurantakäytäntöjen luominen.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

Teemoina ovat toimenpidekorttien teemat:

- saavutettavuus (mm. logistiikka, satamat, meriliikenne, veneily, rannikkoreitit, tavara ja henkilöliikenne ml. matkailijat, tietoliikenneyhteydet)
- energia (tuotannon ja siirron kokonaiskuva ja tarpeet, mm. tuulivoima, vety, bioenergia)
- ruoka (kalatalous, maatalous)
- rannikkoyhteisöt (rannikkokulttuuri ja -elinkeinot, kulttuuriperintö, virkistyskäytön ja matkailun tarpeet, kulttuuriperinnön potentiaali mm. matkailussa)
- rannikkoluonto (mm. vesien tila, valuma-alueiden ravinnekuormitus, luonnonsuojeluverkoston riittävyys ja kytkeytyneisyys, ekologiset yhteydet ja verkostot, joet, suojelualueiden ja hiljaisten alueiden kartoitus)
- muuta tunnistettuja teemoja ovat teollisuuden tilannekuva ja tarpeet

TOIMIJAT

Hyvien käytäntöjen foorumi

Perustetaan foorumi **rannikkoalueen hyvien käytäntöjen ja tiedon jakamisen vuorovaikutteiseksi kanavaksi**. Foorumi kokoaa yhteen ja jakaa kootusti **luotettavaa tietoa ja toteutettuja parhaita ratkaisuja ja tekemisen tapoja** rannikkoalueen kehittämisen perustaksi, esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumisen, luontokadon torjunnan, rakentamisen ohjauksen ja kiertotalouden keinoista. Foorumi edistää **vertaisoppimista** ja kokemuksellisten hyvien käytäntöjen leviämistä.

Foorumi vastaa myös rannikkostrategian **seuranasta**. Olemassa olevia yhteistyöryhmiä ja verkostoja hyödynnetään fooruminen kokoamisessa.

Yhteinen, **ajantasainen tietopohja** on olennaisen tärkeä tekijä kaikessa yhteistyössä, niin eri hallinnonalojen kuin asukkaiden ja elinkeinotoimijoiden välisessä yhteistyössä. Tiedon tehokas hyödyntäminen edellyttää tiedon helppoa saatavuutta.

Tärkeää on **tietopääoman aktiivinen hyödyntäminen** käytännön toiminnassa, kuten luonnonvaraelinkeinojen harjoittamisessa, rannikkoalueiden käytön suunnittelussa sekä rannikolla toteutettavissa käytön ja hoidon hankkeissa. Selkeä ja havainnollinen tieto **rannikkoalueen tilasta ja toiminnan vaikutuksista** lisää myös rannikkoalueen asukkaiden ja toimijoiden yleistä ympäristötietoisuutta ja **kokonaisymmärrystä**.

Foorumi perustetaan sekä **fyysisenä että digitaalisenä verkostona**. Kehittämissfoorumi kokoontuu esimerkiksi noin 2 kertaa vuodessa jakamaan tietoa rannikon kestävän käytön ja hoidon hyvistä käytännöistä. Foorumi on luonteeltaan **asiantuntijafoorumi**. Vuorovaikutteisella digitaalisella alustalla (nettisivu) jaetaan samoin tietoa matalalla kynnyksellä mm. aihepiiriin hanketuloksista ja käytännöistä, eri aihealueiden tilannekuvista sekä mahdollistetaan keskustelua toimialoittain sekä toimialojen välillä.

13 ILMASTOTEKOJA

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

16 RAUHA, OIKEUDENMUKAISUUS JA HYVÄ HALLINTO

TOTEUTAA PERIAATETTA

ENSIMMÄISET VAIHEET

- Foorumin rakenteen, vastuutahon ja rahoituksen selvittäminen. Foorumilla tulee olla isäntäorganisaatio, joka voi myös vaihdella vuorovuosin.
- Foorumin synergioiden ja rajapintojen selvittäminen suhteessa tilannekuvaan ja muihin työryhmiin.
- Foorumin (verkosto sekä verkoston ja rannikon aineistojen kuten tilannekuvan digitaalinen sivusto ja aineistopankki) perustaminen ja siitä tiedottaminen.
- Kokeilujen ja pilotointien rahoituskanavien tunnistaminen.
- Tiedon soveltamista ja vaikuttavuutta edistetään kehittämällä foorumille toimintoja, joiden avulla uusin tieto ja yhteistyökumppanit löytyvät helposti eri toimialojen käyttöön.

TOIMIALAKOHTAISIA TARPEITA

- Käytäntöjen jakaminen kuntien ja maakuntien kestävän rakentamisen ja alueidenkäytön ohjauksesta.
- Ympäristövaikutusten arvioinnin käytäntöjen uudistamiseen vaikuttaminen (mm. kokonaisarviointi).
- Käytäntöjen jakaminen meriliikenteen, satamien ja satamaoperaatteiden välillä kestävästä ratkaisusta, käytännöistä ja toimintatavoista satamien kehittämiseksi ja ympäristöhaittojen minimoimiseksi.

TOIMIJA

Ministeriöt

ELY:t

Maakuntien liitot

Kunnat

Asukkaat ja matkailijat

Yrittäjät

Muut viranomaiset

Järjestöt ja yhdistykset

Tutkimuslaitokset

Strategian toimeenpanemisen vaikutuksia on arvioitu ekologiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen sekä taloudelliseen kestävyteen Suomen rannikkoalueilla. Yhteenvedona rannikkostrategian tavoitteena on luoda kestävä kehitystä edistävä lähestymistapa, joka huomioi ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset näkökohdat rannikkoalueilla. Strategian lähestymistapa auttaa vähentämään rannikkoalueiden haavoittuvuutta ympäristömuutoksille, edistäen samalla pitkäaikaista hyvinvointia ja resurssien kestävä käyttöä.

Ekologinen kestävyys: Rannikkostrategian tavoitteena on edistää rannikon ekologista kestävyttä vastaamalla luontokadon, ilmastomuutoksen ja saastumisen uhkiin.

- Ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen: Strategia tunnistaa ilmastomuutoksen vaikutukset rannikolle, kuten lämpenemisen, sademäärän lisääntymisen ja merenpinnan nousun. Toimenpiteet pyrkivät hillitsemään näitä vaikutuksia ja auttamaan sopeutumista niihin.
- Ekosysteemipalvelut: Strategiassa tunnustetaan luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut, kuten kalansaaliit, virkistysmahdollisuudet, veden puhdistus ja eroosion torjunta. Näiden palveluiden ylläpitäminen edellyttää terveen ja hyvinvoivan meri- ja rannikkoluonnon säilyttämistä sekä saastumisen vähentämistä ja ennaltaehkäisyä.
- Luonnon ja ihmisen vuorovaikutus: Strategiassa korostetaan ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta rannikkoalueella. Ihmisen toimet vaikuttavat suoraan ja välillisesti ekosysteemiin, ja strategia pyrkii tasapainottamaan näitä vaikutuksia kestävyden edistämiseksi ja luontokadon torjumiseksi.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys: Strategia korostaa sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyden merkitystä osana luonnonsuojelua sekä perinteisiä ja uudempia elinkeinoja.

- Yhteistyö ja vuorovaikutus: Rannikkostrategiassa korostetaan yhteistyön merkitystä eri sidosryhmien välillä. Yhteiset suunnitteluprosessit ja neuvottelut voivat edistää yhteisen ymmärryksen muodostumista ja vähentää konflikteja.
- Kulttuurinen perintö: Rannikkoalueilla on usein vahva kulttuurinen perintö, ja strategia pyrkii suojelemaan ja edistämään tätä perintöä samalla kun se edistää kestävä käyttöä.
- Systemiajattelu: Strategia tuo esiin systemiajattelun, joka auttaa ymmärtämään, miten sosiaaliset ja ekologiset tekijät vuorovaikuttavat keskenään ja miten ne vaikuttavat rannikkoalueen kestävyteen. Systeminen lähestymistapa on tärkeä etenkin luontokadon torjunnassa.
- Viihtyisyys: Strategian toimenpiteillä pyritään kehittämään ihmisten viihtyvyyttä ja edellytyksiä hyvälle elämälle mm. kehittämällä alueiden saavutettavuutta, vähentämällä ja ehkäisemällä saastumista sekä tarjoamalla asumisen, harrastamisen ja työteon monipuolisia mahdollisuuksia kaupungeissa, kylissä ja maaseudulla.

Taloudellinen kestävyys: Vaikka strategia ei käsittele taloutta suoraan, se sisältää periaatteita ja toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa taloudelliseen kestävyteen.

- Yhteistyö ja tiedonjakaminen: Yhteistyön edistäminen ja tiedonjakaminen voivat tehostaa resurssien käyttöä ja vähentää päällekkäistä työtä, mikä voi parantaa taloudellista tehokkuutta.
- Rannikkoalueen kehittäminen: Strategia ohjaa rannikolla tapahtuvaa kehittämistä ja suunnittelua. Kestävät käytännöt ja ratkaisut voivat edistää paikallista taloudellista kehitystä muun muassa mahdollistamalla luontomatkailua sekä vetovoimaisen satamaverkon kehittämistä.
- Elinkeinoelämä: Strategia pyrkii vahvistamaan rannikkoalueen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja kehittämistä muun muassa saavutettavuuden kehittämisellä.

Jos rannikkostrategiaa ei lähdetä toteuttamaan, seuraukset voivat olla haitallisia sekä ekologisesti, sosiaalisesti että taloudellisesti. Mahdollisia haitallisia vaikutuksia voivat olla seuraavat:

- Ilmastomuutoksen vaikutukset: Vaikutukset, kuten merenpinnan nousu, rehevöityminen ja äärimmäiset sääolosuhteet, saattavat vaikuttaa voimakkaammin rannikkoalueisiin ilman sopeutumis- ja hillintätöitä.
- Konfliktit ja kiistat: Rannikkoalueilla voi syntyä konflikteja ja kiistoja luonnonvarojen käytöstä ja maankäytöstä, kun eri sidosryhmät kilpailevat resursseista ilman yhteistyön edistämistä.
- Kulttuuriperinnön menetys: Kulttuuriperinnön säilyttäminen ja kulttuuristen käytäntöjen ylläpitäminen voi vaikeutua, jos ei oteta huomioon kulttuurin, luonnon ja elinkeinoelämän/talouden välisiä vuorovaikutuksia
- Sosiaalinen epätasa-arvo: Ilman strategista ohjausta ympäristöongelmat voivat vaikuttaa epätasa-arvoisesti eri väestöryhmiin ja heikentää yhteisöjen hyvinvointia.
- Ympäristökatastrofit: Ilman ilmastomuutoksen hillintää ja varautumista rannikkoalueet voivat olla alttiimpia ympäristökatastrofeille, kuten tulville, mikä voi aiheuttaa mittavia taloudellisia vahinkoja.
- Menetetyt mahdollisuudet: Ilman strategista lähestymistapaa rannikkoalueet saattavat menettää mahdollisuuksia kehittää kestäviä taloudellisia toimintoja, kuten ekoturismia, kalastusta ja uusiutuvaa energiaa.
- Menetetyt arvot: ilman aktiivisia toimia luontokadon ja saastumisen torjumiseksi monia nykyisiä rannikkoalueen ekosysteemejä ja niiden tuottamia ekologisia arvoja ja ekosysteemipalveluita tullaan menettämään.

Suunnitelma seurannaksi

Rannikkostrategian toteutumista seurataan vuosittain. Seurannan painopisteenä on toimenpidekokonaisuuksien toteutumisen seuranta. Vuosittain listataan ja arvioidaan toimenpidekokonaisuuksien osalta toteutuneet toimenpiteet (käynnissä, tulee toteutukseen 1-2 vuoden aikana, ei käynnissä) sekä arvioidaan, miten toimenpiteet ovat toteuttaneet yhteisiä periaatteita.

Kokonaisuuden seurannan osalta arvioidaan strategian vaikuttavuutta tavoitelähtöisesti yhteisiin periaatteisiin peilaten sekä muihin keskeisiin kansallisiin ja kansainvälisiin strategisiin tavoitekokonaisuuksiin (esim. edistänyt merkittävästi, edistänyt joiltain osin, ei edistänyt). Strategian vaikuttavuuden osalta seurantaan tehdään 1-2 vuoden välein. Seurantataulukko on esitetty strategian liitteenä.

Seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös toimijaverkoston arviointikyselyä, jolla voidaan tiedustella toimijoiden omia toimenpiteitä toimenpidekokonaisuuksiin liittyen sekä toimenpideoita tuleville vuosille.

Seurannan vuosiraportti liitetään Rannikkostrategian liitteeksi. Seurannan tuloksista tiedotetaan ja jaetaan tulokset toimijaverkostolle.

Päivittäminen

Toimenpiteiden osalta päivitetään 1-2 vuoden välein toimenpidekortin kolmas osio eli toteuttamisen ensivaiheet sekä toimialakohtaiset tarpeet. Näiden osalta voidaan tuoda esiin mahdollisia hankerahoitusmahdollisuuksia sekä tarkempaa tietoa vastuutahosta.

Rannikkostrategia tähtää vuoteen 2030, mutta yhteisiä periaatteita sekä toimijaverkostoa on tarpeen peilata toimintaympäristön muutoksiin vähintään viiden vuoden välein. Rannikkostrategia on dynaaminen toimintamalli, jonka tulee heijastaa systeemistä toimintaympäristöä.

Seurannan ja päivittämisen vastuu

Rannikkokehittämiseen perustettava foorumi seuraa toimenpiteiden toteutumista kunkin vuoden alussa. Foorumi toimii ympäristöministeriön vetovastuulla ja keskeisenä tukena työssä on merialuesuunnittelun koordinaatioryhmä. Rannikkostrategian päivittäminen ja toimijaverkoston arviointikysely ovat ympäristöministeriön vastuulla. Käytännön toteutus tehdään toimijaverkoston yhteistyönä foorumissa.

Liite: Seurantataulukko

SEURANTATAULUKKO

Alla on esimerkkejä rannikkostrategian seurannan työkaluiksi. Työkalut tarkentuvat seurantavaiheessa. Seuraavaa taulukkoa voi hyödyntää toimenpidekokonaisuuksien seurannassa.

Jälkimmäinen taulukko on hyödynnettävissä strategian ja sen toimenpidekokonaisuuksien vaikuttavuuden arviointiin tavoitelähtöisesti.

Toimenpidekokonaisuuksien toteutumisen seuranta	Toteutumisen vaihe	Toteutetut toimenpiteet	Yhteisten periaatteiden toteuttaminen	Huomiot seuraaville 1-2 vuodelle
Toimenpidekokonaisuus	<ul style="list-style-type: none"> ● Käynnissä ● Tulee toteutukseen 1-2 vuoden aikana ● Ei käynnissä 			
Hyvinvoiva rannikoluonto	☐			
Hyvinvoiva rannikkoyhteisö	☐			
Energian riittävyyden turvaaminen	☐			
Ruoan riittävyyden turvaaminen	☐			
Kestävä maankäyttö ja rakentaminen	☐			
Saavutettavuuden parantaminen	☐			
Poikkeustilanteisiin varautuminen	☐			
Kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen	☐			
Ajantasainen tilannekuva	☐			
Hyvien käytäntöjen foorumi	☐			
Strategian vaikuttavuuden seuranta		--/0/+/++ arviointi		Sanallinen kuvaus (miten rannikkostrategia on toteuttanut tavoitteita /kokonaisarviointi)
Tavoitekokonaisuus, johon toimenpiteen toteutumista peilataan (esimerkkejä)				
Rannikkostrategian yhteiset periaatteet				
YK kestävän kehityksen tavoitteet				
Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, YK:n Kunming-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys, EU:n biodiversiteettistrategia, EU:n Itämeri-strategia, HELCOMin tavoitteet				
Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet VAT Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma				
Suomen energia- ja ilmastostrategia, merenhoitosuunnitelma, kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma 2035, saaristo-ohjelma, kulttuuriperintöstrategia, kotimaisen kalan edistämishjelma sekä muut keskeiset kansalliset strategiat				